

JÓ TUDNI... KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT

1. Mely diákokra vonatkozik az iskolai közösségi szolgálat kötelezettsége?

A középiskolai nappali képzésben résztvevő és az érettségi vizsgát 2016. január 1-ét követően megkezdő tanulók esetében az érettségi vizsga megkezdésének feltétele az 50 óra közösségi szolgálat teljesítése.

2. Magántanulóknak kell-e teljesítse a közösségi szolgálat feladatait?

Magántanulónak is érettségi előfeltétel a közösségi szolgálat végzése. Az ő esetükben **különösen fontos társadalmi kohéziós szerepe van az 50 órának.**

3. Várandós diák kell-e teljesítse a közösségi szolgálat feladatait?

Érettségit adó nappali képzésben résztvevő - életállapottól függetlenül-, minden diákra vonatkozik a közösségi szolgálat feladata.

4. Hogyan értelmezhető a törvényben az „anyagi érdektől független” kifejezés?

Az iskolai közösségi szolgálat teljesítése során egyik félnek sem származhat anyagi haszna a tanuló tevékenységéből. A tanulók olyan tevékenységet sem végezhetnek, amely bármely intézmény munkatársainak előírt kötelessége, amelyért egyébként ellenszolgáltatás járna, szakképzett munkaerő végezné, illetve amelynek elvégzésére megbízás vagy munkaviszony létesítésére lenne szükség. Nem vehet részt a diák olyan tevékenységben, mely bármely intézmény vállalkozási, gazdasági tevékenységéhez kapcsolódik. A diák által végzett tevékenységet úgy kell meghatározni, hogy az egyfelől megfeleljen az ő életkorának, képességeinek és a közösségi szolgálat előírásainak, elveinek; másfelől a tanuló általa megtapasztalhatta az önzetlen segítség, az adás örömét. Az iskolai közösségi szolgálat feladatainak teljesítésekor a diákban, szülőben ne merüljön fel az „ingyenmunka” képze.

5. Miként értendő, hogy a 9–12. évfolyamon kell megszervezni a közösségi szolgálatot?

Az 50 órából az 5 óra felkészítést és az 5 óra lezárást nem egyszerre, hanem a három – vagy az iskola által elfogadott egyéb rend szerinti – tanévre arányosan elosztva, a tevékenységek kívánalmaitól függően kell megtartani. A közösségi szolgálatot úgy kell beépíteni az intézmény életébe, hogy az a tanulók számára folyamatként, rendszeresen ismétlődő konkrét tevékenységként jelenjen meg. Például a konkrét tevékenységre fordítandó minimum 40 kontaktórát három tanévre elosztva, tanévenként nagyjából 13-14 órával tervezhetünk, ami folyamatában kb. kéthetente feltételez 1-2 órás elfoglaltságot. A rendelet arra is lehetőséget ad, hogy aki a közösségi szolgálatot nem tudja teljesíteni a 11. évfolyam végéig, rendkívüli esetben még az érettségi évében teljesíthesse a hiányzó óráit. Cél, hogy ne maradjon a 12. évfolyamra még teljesítendő óra, mert ez megnehezítheti az érettségire való felkészülést.

6. Milyen tevékenységeknél ajánlott a nyári feladatvégzés?

Szünidőben, így nyáron is elsősorban rendszeres tevékenységekben vegyenek részt a tanulók. A nyári táboroztatás is lehet hasznos feladat. Ebben az esetben is figyelembe kell venni, hogy naponta maximálisan 3 óra végezhető és a felkészítés és reflexió megtartása pedagógus felügyelete mellett kötelező.

7. Iskolai közösségi szolgálat miatt hiányozhat-e a tanuló tanítási óráról, kötelező délutáni testnevelésről, emelt óráról, szakköréről stb.? Osztályfőnöki óra keretét adhat-e a felkészítésnek és feldolgozásnak?

Nem hiányozhat a diák közösségi szolgálatra hivatkozva tanóráról, az IKSZ tanórán kívüli tevékenység. Az osztályfőnöki óra és a közösségi szolgálat felkészítésének összekapcsolása nem szabályos, de életszerű. Célszerű és szabályos viszont a közösségi szolgálat elszámolásába számító felkészítő és feldolgozó órák mellett osztályfőnöki óra keretében beszélni a témáról az iskolák egyéni döntése által meghatározott órakeretben.

8. El lehet-e térni a meghatározott időkorláttól? Pl. tanítási napon nem haladhatja meg a két órát, de pénteki napon, amikor a tanulónak kevesebb órája van, és egy hétfői program szervezésében segédkezik, lehet-e ez három óra?

A tanulók naponta legalább egy, legfeljebb három óra közösségi szolgálatot végezhetnek, függetlenül attól, hogy tanítási nap van vagy sem. Egyéb előírások nem vonatkoznak kötelező érvényűen a diákokra. Az iskola korlátozhatja, de nem növelheti a közösségi szolgálat végzésének időkeretét.

9. Milyen tevékenységeket végezhetnek a tanulók?

A tevékenységek körét a jogszabály határozza meg: egészségügyi, szociális és jótékonyági, oktatási, kulturális, valamint környezet-, természet- és katasztrófavédelmi, az óvodáskorú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység, illetve az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset megelőzési területen folytatható tevékenység.

A kiválasztásnál szem előtt kell tartani, hogy a szolgálatjelleg és pedagógiai cél minden tevékenység esetén egyaránt meglegyen.

A tanulók a jelentkezési lapon jelzik az érdeklődésüknek megfelelő tevékenységi területeket. A koordináló pedagógus ez alapján – és az ötletek, javaslatok segítségével – iskolán belüli teljesítési lehetőségeket és iskolán kívüli együttműködő partnereket keres. Az egyeztetések, megállapodások után alakul ki a működő lehetőségek köre. Fontos elem, hogy a diák csak olyan tevékenységet végezhet, amelyet az iskola koordinátorával egyeztetett, és a jelentkezési lapon a szülő aláírásával jóváhagyott.

10. Mi lehet az aránya az iskolán belül és kívül végzett IKSz tevékenységeknek?

Az iskolán belüli tevékenységek aránya nincsen meghatározva, de a közösségi szolgálat szellemisége nem teszi lehetővé, hogy 50%-nál több intézményen belüli tevékenysége legyen a diákoknak. Ha az iskolai tanórán kívüli diákélet élénkítését is tudja szolgálni az IKSZ, akkor érdemes ezt jól végiggondolni. Elsősorban olyan tevékenységeknél lehet a közösségi szolgálatot elszámolni, amelyek személyek segítésére fókuszálnak és nem az adott intézmény (fogadó intézmény) támogatására és

meghaladják az iskolák korábbi pedagógiai programjában megfogalmazott feladatait pl. idők informatikai oktatásában való részvétele, gyermekotthoni gyerekekkel való nyelvgyakorlás, korrepetálás kisebb diákokkal. A korábban is vállalt diákfeladatok nem képezik a közösségi szolgálat részét pl. szalagavató bálon sorfalállás, kórus tagság, szakkörök. Az EMMI Köznevelésért Felelős Államtitkárságának egyértelmű az állásfoglalása arról, hogy a tankönyvosztással kapcsolatos munka nem számít közösségi szolgálatnak.

11. Egy tanévben hány tevékenység végezhető, illetve lehet-e változtatni a tevékenységi területeket?

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet erről nem rendelkezik. A közösségi szolgálat lebonyolításának rendje az iskola pedagógiai programja vagy IKSz szabályzatának megfelelően történik az előírt évfolyamokon és rendszerességgel. Javasolt arra törekedni, hogy a diákok – akár egy tanéven belül – több tevékenységi területen is kipróbálhassák magukat.

Az egyes tevékenységi területek a szülő és a tanuló írásbeli kérelmére változtathatók, cserélhető, bővíthető – természetesen a koordináló pedagógus jóváhagyása is szükséges minden ilyen esetben.

12. A fogadó szervezet mikor kérhet a diákoktól egyéni szerződést?

Az iskolai közösségi szolgálatra nem vonatkozik a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény, ezért nem kötelező a tanulóval közvetlenül szerződés kötése. Ez nem zárja ki, hogy egyéni szerződéskötésre sor kerüljön; speciális felelősséget jelentő tevékenységek esetén (pl. kórházi szolgálat), ezért jogos igényként merülhet fel a megállapodás megkötése. A megállapodást a szülőnek és a koordináló pedagógusnak is minden esetben ellenjegyeznie kell.

13. Szükséges-e egészségügyi könyv vagy orvosi igazolás, ha egy tanuló segítőként teljesít szolgálatot?

Egy rövid idejű (1-3 óra) tartózkodás idejére – például amikor a diák egészségügyi vagy szociális intézményben időkkel beszélget, vagy óvodában gyerekekkel foglalkozik –, elegendő a szülői nyilatkozat, nincs szükség egészségügyi könyvre vagy orvosi igazolásra.

14. Milyen intézmények lehetnek fogadóintézmények?

Azon állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetek, amelyek a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló [20/2012. \(VIII.31.\) EMMI rendeletben](#) felsorolt területeken végzik a tevékenységüket, és a feladatkörük ellátásából adódóan alkalmasak a diákok fogadására, továbbá a rájuk vonatkozó jogszabályokban megfogalmazott feltételeknek eleget tudnak tenni. Ide tartozik minden nevelési-oktatási intézmény is. Jó, ha ezek olyan szervezetek, amelyek önkéntesség terén már tapasztalatokkal rendelkeznek, de ennek igazolása nem előfeltétel. Az iskolai közösségi szolgálat keretei között folytatható tevékenységek területei:

- a) egészségügyi,
- b) szociális és jótékonyági,
- c) oktatási,
- d) kulturális és közösségi,
- e) környezet- és természetvédelmi,

- f) polgári és katasztrófavédelmi,
- g) közös sport- és szabadidős tevékenység óvodáskorú és sajátos nevelési igényű gyermekekkel, idős emberekkel,
- h) az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.

15. Ki kereshet meg egy fogadó szervezetet azzal, hogy diákok náluk szeretnének közösségi szolgálatot teljesíteni? Diák? Szülő? Iskola?

Az iskolai közösségi szolgálat teljesítésével, dokumentálásával kapcsolatos feladatok megszervezése a középfokú nevelési-oktatási intézmény feladata. Nem a szülő és a diák feladatai közé tartozik, hogy felvegye a kapcsolatot a fogadóintézményekkel, illetve megszervezze az iskolai közösségi szolgálati tevékenységet. Ennek megfelelően elsősorban az iskola feladata a fogadó szervezetekkel való kapcsolatfelvétel, akivel a közös egyeztetés után határoznak együttműködésükről. A fogadó szervezet is kezdeményezheti a kapcsolatfelvételt az iskolával. A szülők, diákok információik, kapcsolataik révén javaslataikkal segíthetik az iskola számára a megfelelő partner bevonását a programba.

A közösségi szolgálat iskolai szervezését megelőzően célszerű felmérni a helyi állami, társadalmi és civil szervezeteket, és tájékozódni, melyek lehetnek partnerei az iskolának. Ebben nyújt segítséget a www.kozossegi.ofi.hu portál keresőfelülete, illetve az önkéntes pontok hálózata www.onkentescentrumok.hu.

16. A közösségi szolgálat tevékenységei mennyiben foglalhatnak magukba szakfeladatokat, segítve ezzel az ottani kis létszámú dolgozói gárda munkáját?

Szakmai feladatokat nem végezhetnek a diákok, ilyen tevékenység végzése, végeztetése tilos. A szolgálatot végző diákok felkészítésének fontos eleme annak tudatosítása, hogy ők egyik területen sem helyettesíthetik az ott dolgozókat. Kizárólag olyan segítő tevékenységeket végezhetnek, amelyek szakképzettséget nem igényelnek, és az nem az adott szervezet munkatársának/munkatársainak a munkaköri feladata. A fogadóintézményben is elengedhetetlen ennek tisztázása, ami segíti a szakmai feladatokkal megbízott dolgozókkal való együttműködést, bizalmi légkör kialakítását.

17. Milyen iskolán belüli tevékenységek felelhetnek meg a közösségi szolgálat előírásainak?

Megszervezhető sok olyan tevékenység az iskola falai között, ami a szociális érzékenyítést szolgálja, pl. programok fogyatékkal élőkkel, informatika-oktatás idős embereknek, korrepetálás, kulturális programok szervezése, lebonyolítása rászorulóknak számára. Ezen tevékenységeket érdemes személyes kapcsolatokat feltételező tevékenységi körökkel ötvözni a kölcsönösség és változatosság elve alapján. Az sem kizárt, hogy saját intézményen belül vagy a tanulók által is látogatott, igénybe vett közintézmények, közterületek állagmegővését szolgáló feladatokat szervezzenek a diákok számára (pl. kerítésfestés, parkrendezés, faültetés, építés, javítás, takarítás), de az ilyen jellegű feladatok a közösségi szolgálat tevékenységeinek csak kis részében, és csak pedagógiai célok teljesülése mellett végezhetőek. Mivel az iskolai közösségi szolgálat tevékenységei nem lehetnek munkakörben, fenntartói kötelezettségben meghatározott vagy szakmai jellegű feladatok, ezeknek a tevékenységeknek a mértéke nem lehet olyan fokú, amelyek már a fenntartó köteleességi körébe vagy munkaköri feladatkörbe tartoznak, értük valamilyen díjazás jár(na), illetve nem válthatja ki az ezen feladatok ellátásával megbízott emberek munkáját.

18. Mi az értelme annak, hogy egy nap csak 3 óra tevékenység számolható el?

A szabályozás pedagógiai célja, hogy rendszeresen ismétlődő tevékenységekkel végezze a közösségi szolgálatot a diák, ami pedagógiailag bizonyítottan hatékony és nagyobb társadalmi hozadéka van, mintha tömbösítve néhány nap alatt végzi el kiválasztott feladatait.

19. Az iskolai közösségi szolgálat keretében egy nap végezhető órákat illetően az önkéntesekre vonatkozó törvény érvényes-e?

Nem érvényes a Köt. hatálya nem terjed ki a közösségi szolgálatra. Tehát az ott szereplő szabály nem befolyásolja az IKSz megszervezését.

A tanulók naponta legalább egy, legfeljebb három óra közösségi szolgálatot végezhetnek, függetlenül attól, hogy tanítási nap van vagy sem.

20. Magánszemélyeknél lehet-e közösségi szolgálatot teljesíteni?

Igen, lehet. A pedagógusnak – a mentor vagy a fogadóintézmény munkatársainak segítségével, illetve az önkormányzat, az ernyőszervezet, szociális terület munkatársainak javaslata alapján – előzőleg fel kell mérnie, hogy az idős emberek, fogyatékkal élő(k) alkalmas(ak)-e arra, hogy diákokat fogadjon/fogadjanak. A pedagógusnak közvetlenül is kapcsolatot kell tartania az idős vagy sérült emberekkel, illetve biztosítania kell a folyamatos elérhetőséget a tevékenységek idején; ez biztosítja az idős vagy sérült ember számára is a háttérrel a programhoz. Magánszemélyek bevonása esetén ajánlott az ernyőszervezettel (pl. önkormányzat) való együttműködés. Meg kell előzni, hogy a tanulók bármilyen testi-lelki veszélynek legyenek kitéve.

Ebben az esetben a küldő nevelési-oktatási intézmény egyben fogadóintézményként is működik. Adott esetben a teljesítést a magánszemély vagy az iskolai koordinátor aláírása igazolja. Az ilyen típusú tevékenységet hangsúlyozottan érdemes párosával végezni.

21. A közösségi szolgálat tevékenységi körébe tartozhat-e adománygyűjtés?

A program egyik fontos célja a közvetlen személyes kapcsolatok kiépítésén keresztül a szociális kompetenciák fejlesztése, valamint az érzékenyítés. Ebből fakadóan minden olyan jótékonyági tevékenység előnyt élvez a programban, ahol a diák közvetlen, személyes kapcsolatba kerül azokkal, akiken segít, akiknek élethelyzetéből tapasztalatokat meríthet. A pedagógiai céloknak nem része, és az iskola számára kontrolálhatatlan a diákok minden ilyen irányú tevékenysége, ezért tilos a pénzadományok gyűjtése közösségi szolgálat címen. Ha az nem pénzbeli adományról van szó, hanem más, pl. élelmiszer, ruhanemű, törekedni kell arra, hogy a tanuló részt vehessen az adományok átadásában is az arra rászorulóknak.

22. A közösségi szolgálat tevékenységi körébe tartozhat-e a véradás?

Magyarországon a hatályos jogszabályok szerint ([3/2005. \(II. 10.\) EüM rendelet](#)) véradásra a 18 és 65 év közötti állampolgárok jelentkezhetnek. Az iskolai közösségi szolgálat szempontjából a fenti rendelkezéseket figyelembe véve csak azon tanulók vehetnek részt, akik betöltötték a 18. életévüket.

Az iskolai közösségi szolgálathoz kapcsolódóan a 18. életévüket még be nem töltött vagy 18. életévüket már betöltött tanulók segítő, támogató tevékenységekben (véradás szervezése, tájékoztatás,

beszélgetés a veradókkal) vehetnek részt. Az elszámolható idő alkalmanként legalább egy, legfeljebb három óra lehet. A diákok nem végezhetnek szakfeladatot, illetve olyan tevékenységet, ahol akár őket, akár másokat érintően felmerülhet egészségügyi értelemben vett kockázat.

Maga a veradás támogatandó önkéntes tevékenység, ami az IKSZ végzésének nem képezi részét.

23. Ha kötelező a közösségi szolgálat miért kell a szülőnek aláírnia a jelentkezést? És a jelentkezési lapot ki írja alá, amennyiben a diák már nagykorú?

A diák kiskorúsága idején szükséges a gondviselő szülő hozzájáruló aláírása a tevékenység végzéséhez. Ez biztosítja, hogy a tevékenység a diák, szülő, iskola egyetértésével legyen kiválasztva, ami nagyban befolyásolhatja a tevékenység hatékonyságát, pedagógiai eredményességét. Ha már nagykorú a diák, a jóváhagyásra nincs szükség, maga a diák is aláírhatja a jelentkezési lapot. - A jelentkezési lap tartalmazhatja még a tevékenység fényképezéséhez, filmezéséhez való szülői hozzájárulást vagy annak elutasítását is. Ez segítheti a fényképpel illusztrált beszámolók honlapra való jogtisztta kikerülését.

24. Mely dokumentumokat kell 5 évig megőrizni?

5 évig a jelentkezési lapot és az együttműködési megállapodásokat kell tárolni az IKSZ-naplót nem kell, mert az a diák tulajdona, ahogy az ellenőrzője is.

25. Szükséges-e az egészségügyi nyilatkozatokat, ami 4 naposnál nem lehet régebbi, mindig újra kitölteni?

A fogadó intézménnyel kell egyeztetni, hogy milyen rendszerességgel kell nyilatkozni a diák egészségügyi állapotáról.

26. Ha egy diák egy adott iskolai évben nem teljesített közösségi szolgálatot, bizonyítványban, törzslapra ekkor is kerüljön be, hogy 0 (nulla) óra közösségi szolgálatot teljesített?

Igen, ez abban segít, hogy a szülő tájékozódni tudjon gyermeke előrehaladásáról.